

УПРАВЛІНСЬКІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ В АГРАРНІ СФЕРІ

*НАГАЄВ В.М., Д-Р. ПЕД. НАУК, ПРОФЕСОР,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА
НАГАЄВА Г.О., СТАРШИЙ ВИКЛАДАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. В. В. ДОКУЧАЄВА*

Філософія інноваційного розвитку суспільства вимагає від керівних кадрів економічної сфери не лише фундаментальних знань та способів діяльності у галузі управлінських процедур, але й вміння максимально відповідально виконувати свої функціональні обов'язки, що є інтегративною професійною та соціально-психологічною характеристикою майбутнього фахівця. Менеджер економічної галузі – це керівник-лідер, який забезпечує ефективну господарську діяльність через активізацію людського фактора шляхом прийняття відповідальних управлінських рішень. Це положення доводить необхідність формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів економічної галузі як обов'язкового компонента їх професійної компетентності та освітнього результату.

Проведений аналіз джерельної бази та професійної діяльності менеджера економічної галузі допоміг з'ясувати сутність та багатовимірність досліджуваного феномену «професійна відповідальність менеджерів економічної галузі» як інтегративної характеристики особистості, визначити її різноманітні аспекти (моральний, правовий, економічний, соціальний і психологічний) та охарактеризувати мотиваційно-психологічні вектори усвідомлення особистістю сутності відповідальності менеджера [1].

Аспектний аналіз дозволив виокремити структурні компоненти професійної відповідальності майбутніх менеджерів економічної галузі (мотиваційний, ціннісний, діяльнісний, особистісний), а також рівні розвиненості, що виявляється в готовності до ефективної управлінської діяльності.

На основі теоретичного аналізу об'єкта дослідження, а також ретельного вивчення педагогічного досвіду, конкретизовано зміст поняття «управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів економічної галузі», як

цілеспрямовану взаємоузгоджену діяльність педагогів і студентів в умовах педагогічного впливу з урахуванням управлінських функцій на основі суб'єкт-суб'єктних відносин [1; 5; 6].

Грунтуючись на розроблених концептуальних положеннях щодо сутності та структури професійної відповідальності менеджерів економічної галузі, ідей системного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного та інших підходів, визначено систему педагогічних умов: (спрямування змісту навчальних дисциплін на формування в студентів системи морально-етичних норм та суспільних цінностей; організаційно-методична підготовка викладачів навчальних дисциплін до управління досліджуванним процесом; організація творчого освітнього середовища; моделювання професійної діяльності менеджера шляхом використання ситуативних завдань та інтерактивних методів навчання та ін.).

Проведений функціональний аналіз з використанням методів моделювання дозволив автору теоретично обґрунтувати і розробити модель управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів економічної галузі та виокремити її основні структурні компоненти (концептуальний, методологічний, змістовий, організаційний, процесуальний та діагностично-результативний). Дана модель віддзеркалює неперервність моніторингових дій, дозволяє кількісно виміряти показники рівня управління процесом формування професійної відповідальності, сприяє системному, швидкому та якісному формуванню зазначеної якості, оскільки вона забезпечує поетапне регулювання процесу управління її формуванням та забезпечує процеси рефлексії та корекції [4].

Тривалі педагогічні дослідження авторів із впровадження технологічних основ педагогічних процесів дозволили на цій основі розробити педагогічну технологію управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів аграрної сфери з використанням цифрових контентів. Дана технологія реалізує управлінську концепцію організації навчання на тривірневій основі: 1 рівень – управління НТД студентів в системі «педагог-здобувач»; 2 рівень – управління НТД студентів в системі «здобувач-здобувач»; 3 рівень (інтелектуальний) - управління НТД студентів в системі «освітній SMART-комплекс-здобувач». При цьому педагогічна модель організації даного процесу реалізується в системі управління, співуправління та самоуправління навчально-творчої діяльністю студентів [4; 5].

На прикладі організації навчального процесу у ХНТУСГ ім. Петра Василенка та ХНАУ ім. В. В. Докучаєва проаналізуємо можливість реалізації цифрового освітнього контенту організації навчання в умовах педагогічної технології управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів аграрної сфери у 2018-2020 навчальних роках. Основою такої технології є відповідна електронна оболонка Інтернет-ресурсу для мережевого онлайн-контакту викладачів і студентів в інтерактивному режимі. Для цього університети мають - інтернет-платформу «Moodle» (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище [2].

Важливою складовою організації навчального процесу є телекомунікаційне середовище, яке включає: інформаційно-методичний та навчально-дидактичний контент (засоби спілкування і навігації, навчання і контролю знань в режимі on-line). Використання телекомунікацій у ДН надає можливості для реалізації нетрадиційних педагогічних підходів і форм навчання, які побудовані за індивідуально орієнтованою моделлю з урахуванням закордонного досвіду [3].

Організація навчання здійснюється як у межах існуючої системи управління навчальним процесом, так і індивідуально, але з обов'язковим розташуванням на веб-сервері відповідного навчального матеріалу на базі використання дистанційних навчальних курсів (ДНК).

Суттєвим технологічним аспектом формування професійної відповідальності майбутніх фахівців є розробка «Силабусів» дистанційних навчальних курсів, які являють собою технологічну карту-пам'ятку самостійного вивчення дисципліни і дозволяють здобувачам планувати особистісну стратегію самоуправління навчанням на основі принципів автодидактики. Дана технологічна карта надається студентам на першій лекції. Вона містить банк необхідної інформації, методичні рекомендації із самостійного вивчення курсу у вигляді навчальних цільових завдань, способів їх вирішення та дистанційних форм контролю.

З метою педагогічного моніторингу нами запропонована кваліметрична модель управління процесом формування професійної відповідальності менеджера. Субмодель віддзеркалює неперервність моніторингових дій щодо управління цим процесом і носить як діагностичний, так і мотиваційний характер на основі поєднання якісних та кількісних оцінок.

Важливу роль в організації навчального процесу відіграє науковий центр дидактики менеджмент-освіти, який дозволяє акумулювати надходження навчально-наукової інформації, аналізувати її та надавати пропозиції щодо покращення організаційно-технологічних основ дистанційної освіти.

Результати наукових досліджень довели, що запропонована педагогічна модель управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів аграрної сфери з використанням мережевої технології управління навчально-творчою діяльністю студентів дозволяє суттєво підвищити рівень самостійності та індивідуалізації НТД здобувачів (на 25-27 %) і, на цій основі покращити якісні показники професійної відповідальності менеджерів (якість виконання практичних завдань, своєчасність виконання самостійної роботи, рівень самомотивації, здатність самопланування індивідуальної стратегії самонавчання, рівень самоорганізації, здатність до самоконтролю та самоаналізу, творчий досвід, усвідомлення перспективи саморозвитку в процесі відповідального ставлення до навчання).

У ході контрольного етапу педагогічного експерименту на прикладі навчальних дисциплін управлінського циклу нами здійснено експериментальну перевірку ефективності розробленої педагогічної моделі та педагогічних умов її застосування. Як свідчать отримані дані, у ході експерименту підтверджено наукову гіпотезу щодо їх ефективності на прикладі професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрної сфери. Позитивну динаміку показників сформованості професійної відповідальності зафіксовано у студентів експериментальних груп за всіма критеріями.

Узагальнені результати порівняльного аналізу рівнів сформованості компонентів професійної відповідальності майбутніх менеджерів аграрної сфери свідчать про те, що в експериментальній групі показник зріс на 35%, а в контрольній – на 13%.

Література.

1. Борова Т. А., Погорелова Т. Ю. *Ціннісні засади управління формуванням професійної відповідальності майбутніх менеджерів. Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця* : матеріали міжнародна наук. конф. Харків, 2018 С. 282-284.

2. Клочко О.В., Нагасв В.М. Управління навчально-творчою діяльністю майбутніх менеджерів засобами інформаційно-цифрових

технологій. *Інформаційні технології в освіті та науці: Збірник наукових праць*. Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2019. С. 157–159.

3. Луцник Ю. М. Застосування сучасних технологій у процесі підготовки майбутніх аграріїв у вищій освіті Великої Британії. *Педагогіка та психологія: зб. наук. праць ХНПУ імені Г. Сковороди*. Х.: ХНПУ, 2017. Вип. 57. С. 236 – 247.

4. Нагасв В. М. Методологічні засади управління навчально-творчою діяльністю студентів: монографія. Харків: «Стильна типографія», 2018. 151 с.

5. Напрями модернізації соціально-педагогічної системи підготовки фахівців в університеті: монографія / Т.Ю.Андрияко та ін.; за ред. Т.О.Дмитренко, Т.В.Колбіної. Херсон: вид-во ПП Вишемірський В.С., 2017. 496 с.

6. Leadership for Sustainability as a Reflection of Students` Professional Responsibility / Т. А. Borova, Т. Y. Pohorielova // *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Didacticam Biologiae Pertinentia*. – 2019. – Issue 9. – P.30-34.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

***ПЕРЕВЕРЗЄВА А.В., А.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ***

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується значним поглибленням впливу глобальних викликів на економіку всіх країн світу, незалежно від рівня їх розвитку. При цьому наслідки для окремих національних економік є різними, оскільки відмінними є масштаби та рівень економічного розвитку країн світу. Зауважимо, що розвинуті країни мають можливість рухатися обраною траєкторією розвитку з найменшими втратами для суспільства, а країни, що розвиваються, мають недостатній потенціал, щоб подолати сучасні виклики й загрози.

Реалії економічного розвитку суспільства свідчать про зниження рівня платоспроможності населення, значну диференціацію розподілу доходів, підвищенням рівня бідності та безробіття, що обумовлює високий рівень економічної нестабільності в країнах світу.

За даними Світового банку майже 46 % населення Землі живуть менш ніж на 5,5 долара США на день [1]. Середній рівень безробіття в світі сягнув 5,6 % [2]. На думку експертів МОП, в багатьох регіонах